

politics/Bayden-Vmeste-Groysman-Poroshenko-i-YAcenyuk-smogut-sozdat-po-nastoyashchemu-svobodnuyu-edinuyu-i-demokraticheskuyu-Ukrainu.html

7. Европа пришла в бешенство от безрассудства США, которые «сеют лишь хаос» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://svidomonews.blogspot.com/2016/01/blog-post_69.html

8. Шморхун О. Економічна і духовна неоднорідність у ЄС більша, ніж була до його заснування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dialogs.org.ua/ru/dialog/page174-2710.html>

9. Жуковский В. 80% россиян через 1,5 года окажутся в состоянии хронической бедности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://philologist.livejournal.com/8106870.html>

10. Неклесса А. Геоэкономическая формула мироустройства. Траектории России в новом универсуме // Материалы научного семинара. – Вып. 1. – М.: Научный эксперт, 2009. – С. 9–56; 119–131.

4. **Shmorhun O.** *Yedynym vykhodom ye dokorinna zmina suspilno-politychnoho ladu* [The only solution is a Profound Change of Social and Economic Mode], available at: <http://dialogs.org.ua/ru/dialog/page168-2618.html>

5. *SShA-2015: 58 faktov nastolko dikikh, chto mnogim y nikh slozhno poverit* [USA-2015: 58 Facts which are so Wild that One can Hardly Believe in], available at: <http://cont.ws/post/170892>

6. *Bayden: Vmeste Groysman, Poroshenko i Yatseniuk smogut sozdat po-nastoiashchemu svobodnuyu, iedinuyu i demokraticheskuyu Ukrainu* [Biden: Groysman, Poroshenko and Yatseniuk Together Will be Able to Create Really Free, Unified and Democratic Ukraine], available at: <http://gordonua.com/news/politics/Bayden-Vmeste-Groysman-Poroshenko-i-YAcenyuk-smogut-sozdat-po-nastoyashchemu-svobodnuyu-edinuyu-i-demokraticheskuyu-Ukrainu.html>

7. *Yevropa prishla v beshenstvo ot bezrassudstva SShA, kotorye "sieiut lish khaos"* [Europe Got into a Rage Because of Recklessness of the USA which "Bring only Chaos"], available at: http://svidomonews.blogspot.com/2016/01/blog-post_69.html

8. **Shmorhun O.** *Ekonomichna i dukhovna neodnorodnist u ES bilsha, nzh bula do yoho zasnuvannia* [Economic and Spiritual Dissimilarity in the EU is Bigger than it was before its Foundation], available at: <http://dialogs.org.ua/ru/dialog/page174-2710.html>

9. **Zhukovskiy V.** 80% rossiiian cherez 1,5 goda okazhutsia v sostoianii khronicheskoi bednosti [80% of Russia will be in the State of Permanent Poverty in 1.5 Years], available at: <http://philologist.livejournal.com/8106870.html>

10. **Neklessa A.** (2009), *Geoekonomicheskaya formula miroustroistva. Traektorii Rossii v novom universume* [Geoeconomic Formula of the World Order. Course of Russia in the New Universe], Материалы научного семинара. – Ed. 1. – М.: Научный Эксперт.

References

1. **Starikov N.** (2011), *Natsyonalizatsiya rublia – put k svobode Rossii*. [Nationalization of Ruble is a Road to Freedom of Russia]. – SPb: Piter.

2. *Yatseniuk utail kabalnyie usloviia spisaniia chasti dolga* [Yatseniuk Hid the Enslaving Terms of Remission of Part of Debt], available at: <file://localhost/C:/Users/Kot/Desktop/Яценюк%20утайл%20кабальные%20условия%20списания%20части%20долга%20>%20Южный%20Регион.mht

3. *To, chto proizoshlo minushei nochii, ukraintsy budut razkhlebyvat desiatki let* [What Happened Last Night will Have Impact on Ukrainians for Decades], available at: http://uaexpert.blogspot.com/2015/12/blog-post_58.html

«Корупція: роздуми після Майдану»*

Ігор КУДРЯ,
доктор філософських наук

«Коррупция: размышления после Майдана» *

Игорь КУДРЯ, доктор философских наук

“Corruption: Reflections after Maidan”*

Ihor KUDRIA, Doctor of Philosophy

Останніми роками з’явилося чимало цікавих досліджень, присвячених такому широкому й багатоплановому явищу, як корупція. Вона безпосередньо впливає на всі аспекти життя суспільства, зокрема суспільний поділ праці, соціальну структуру, умови, характер і зміст праці, побут і культуру, відносини суспільства з державою. Кількість статей і книжок з цієї тематики швидко зростає, й стає зрозуміло, що складний і багатоаспектний характер корупції та її впливу вже не є дивиною, феноменом, чимось незвичайним. На жаль.

Серед масиву досліджень природи цього соціально-го явища помітно вирізняється рецензована робота Віри Валле. Вона привертає увагу багатством фактичного матеріалу, широтою постановки проблем і охоплення його системи координат. Головний задум авторки, який полягав у розкритті системного змісту корупції, вияв-

ленні її загальних і особливих ознак, послідовно реалізований у рецензованій роботі шляхом розроблення теоретико-методологічних основ дослідження, виокремлення критеріїв визначення змісту досліджуваного явища, розкриття глибинних психологічних характеристик корупції.

Основному контенту книжки передує звернення авторки до Біблії, де вперше в широкому морально-етичному й правовому аспектах було розглянуто поняття корупції. Зміст цього поняття в Біблії визначається як псування відносин між людиною і Богом. Отже, термін «корупція» означає водночас неправильне боговшанування й моральну руйнацію, що вразила людську природу з моменту гріхопадіння першої людини. Будь-який відступ від заповідей Бога є корупцією, а дотримання їх – праведністю. Богу в Біблії притаманна абсолютна праведність, а людині – схильність до корупції. Корупція після виникнення в системі відносин між людиною і Богом поступово поширюється на всі сфери суспільного життя. У широкому сенсі симонія – продаж корисливого використання свого становища й любіювання інтересів відомі й поширені ще з біблійних часів. Виникає навіть спеціальне поняття симонії – продажу й купівлі церковних посад, духовного сану, церковних таїнств, священнодійств і священних реліквій. У широкому сенсі симонія – продаж благодаті Святого Духа. Термін походить від імені самарянського волхва Симона, який намагався викупити в апостолів Петра та Івана дар Святого Духа. Симонія активно практикувалася в Європі в епоху Середньовіччя. Найвідомішим випадком відкритої корупції впродовж всієї історії людства вважається обрання Александра VI Борджія Римським Папою. Симонія вважається однією з головних причин виникнення Реформації в XVI столітті.

РЕЦЕНЗІЯ

* Рецензія на монографію доктора філософії в галузі економіки Віри Валле.

Слід особливо відзначити, що в рецензованій роботі представлена значна методологічна база дослідження корупції. Зокрема, авторка здійснила ґрунтовну реконструкцію основних підходів до дослідження явища корупції: ідеалістично-філософського, структурно-функціонального, інституціонального, економічного й біхевіоралістичного.

На підставі аналізу цих підходів запропоновано авторське визначення поняття корупції як способу використання влади або впливу для отримання особистих переваг шляхом: 1. Пропонування, дачі, одержання виплат, послуг, можливостей та інших благ матеріального або нематеріального характеру; 2. Розкрадання державних або суспільних активів; 3. Зловживання родинними зв'язками й знайомствами (конфлікт інтересів); 4. Одержання особистої конкурентної переваги в обхід публічного порядку; 5. Інших дій або бездіяльності, спрямованих на задоволення власних інтересів за рахунок суспільних.

Віра Валле у своїй монографії звертає значну увагу на основні види та методи вимірювання корупції, важливі для вивчення причин і наслідків цього явища, а також розроблення ефективних антикорупційних заходів. Серед них авторка докладно зупиняється на індексі сприйняття корупції, який дає змогу визначити її рівень у державному секторі, та глобальному барометрі корупції, що узагальнює оцінку протидії цьому явищу на підставі опитування понад 100 тисяч громадян у більш як 100 країнах. Глобальний барометр корупції є наймасштабнішим у світі опитуванням

громадської думки щодо досліджуваного явища. Опитування проводяться з 2003 року з періодичністю один раз на 1–2 роки. У книжці представлені також методи дослідження корупції компанією *The Gallup Organization*, Міжнародний огляд жертв злочинності, індекс платників хабарів, «Національна система добросовісності». Завершується огляд методики вимірювання корупції звітом глобальної добросовісності американської неурядової організації *Global Integrity*, в якому аналізуються державна політика, інститути й практика боротьби з корупцією в понад 30 країнах. Кожен із розглянутих у рецензованій роботі методів вимірювання корупції заслуговує на увагу й у комплексі з іншими становить цінне джерело інформації про форми та масштаби досліджуваного явища.

У книжці «Корупція: роздуми після Майдану» розкриваються психологічно-мотиваційні й соціальні аспекти корупції. На думку авторки, в основі корупційної поведінки людини лежать: 1. Матеріальні мотиви, які виражаються в бажанні матеріального збагачення за рахунок учинення корупційного діяння; 2. Нематеріальні мотиви, зокрема прагнення до самоствердження шляхом розроблення й реалізації складних корупційних схем, а також вираження протесту проти системи й одержання задоволення від почуття ризику під час здійснення протиправної корупційної авантюри. Матеріальні мотиви є лише вершиною айсберга, глибинними мотивами корупції є психологічні, серед яких провідним виступає самореалізація особистості.

У соціальному вимірі корупція є суспільним правопорушенням. На відміну від більшості інших правопорушень, які посягають на блага конкретного індивіда або групи осіб, корупція спрямована проти суспільного блага в цілому, оскільки підриває основи життєдіяльності соціуму. На прикладах «дилеми в'язня» й теорії групової дії авторка переконливо доводить, що суспільство виграє, коли відбувається суспільна відмова від корупції.

На переконання Віри Валле, мінімізація корупції залежить від наявності в суспільстві соціального капіталу. У його основі лежать довіра й толерантність як головні соціальні чесноти.

Авторка розкриває соціокультурну природу корупції, суспільні умови, в яких це явище проявляється, його соціальні наслідки. Це дало їй змогу проаналізувати наявність корупції в широкому контексті культурних і соціальних явищ. Тим самим авторці в рецензованій роботі вдалося підвести теоретико-методологічну основу під аналіз виявлення корупції в різних контекстах буття: соціальному, культурному та цивілізаційному. Такий підхід до розуміння змісту корупції є не тільки багатовимірним, а й евристично значущим, оскільки звернення до соціокультурних і психологічних вимірів цього явища поглиблює наше розуміння його природи. Віра Валле значною мірою систематизувала й узагальнила наявне в літературі з досліджуваної проблематики, збагатила цей масив новим матеріалом. Поняття корупції виступає в рецензованій роботі не як абстрактний методологічний принцип, а як інструмент аналізу та узагальнення.

Теоретична значущість цієї праці полягає в тому, що вперше у вітчизняній дослідній традиції здійснено спробу інтерпретації явища корупції як міждисциплінарного напряму дослідження. Тим самим розширюється понятійне поле соціальних наук (психології, соціології, культурології).

Є в роботі й певні недоліки: деякі положення, викладені авторкою, не супроводжуються достатньою аргументацією. Втім, у такому широкому синтетичному дослідженні це видається навіть органічним.

Загалом монографія Віри Валле «Корупція: роздуми після Майдану» неабияк розширює й збагачує наше уявлення про витoki корупції як явища, його соціокультурні виміри. А отже, й наділяє відповідними знаннями, що стануть у пригоді для вибору інструментарію та адекватних заходів для подолання корупції суспільством. Викладачі вищих навчальних закладів, аспіранти й студенти соціально-гуманітарних і правових спеціальностей, усі, хто цікавиться проблемами корупції, особливо в її соціокультурному аспекті, знайдуть у рецензованій праці корисну для засвоєння розвідку.